

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра філософії та релігієзнавства

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації,
проф. Гаврилюк С. В.

Протокол № 2 від 17.10. 2018 р.

ПРОГРАМА

вибіркової навчальної дисципліни

Теоцентрична філософія

підготовки магістра

спеціальності 033 Філософія,

освітньої програми «Філософія»

спеціальності 031 Релігієзнавство,

освітньої програми «Релігієзнавство»

Програма навчальної дисципліни «Теоцентрична філософія» підготовки магістра, галузі знань 03 «Гуманітарні науки», спеціальності 033 Філософія, за освітньою програмою «Філософія»; спеціальності 031 Релігієзнавство, за освітньою програмою «Релігієзнавство»

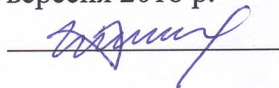
Розробник: Кондратик Л. Й., доктор філософських наук, професор кафедри філософії та релігієзнавства

Рецензент: Возняк С. С., доцент, кандидат філософських наук, доцент кафедри культурології та хореографічного мистецтва,

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри філософії та релігієзнавства

протокол № 3 від 26 вересня 2018 р.

Завідувач кафедри:

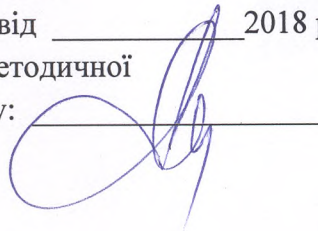

Борейко Ю. Г.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету історії, політології та національної безпеки

протокол № ____ від _____ 2018 р.

Голова науково-методичної комісії факультету:

Шваб А. Г.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

І. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань – 03 «Гуманітарні науки»	Вибіркова
Кількість годин / кредитів 120 / 4	Спеціальність – 031 Релігієзнавство, «Релігієзнавство» 033 Філософія, «Філософія»	Рік навчання - 6 Семестр - 11 Лекції – 14 год. Семінарські – 16 год. Самостійна робота – 82 год. Консультації - 8 год.
ІНДЗ: немає	Освітній ступінь – магістр	Форми контролю: 11- семестр - екзамен

2. АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основні принципи християнського віровчення - базові положення для релігійної філософії. - базові положення для релігійної філософії. Середньовіччя - християнська епоха в Європі. Залежне становище філософії від релігії. Філософія в середньовічній ієрархії знання. Теологія – «наука про Бога»: систематизований виклад, обґрунтування і захист християнського віровчення; філософія - сфера знання, що покликана доказами розуму пояснювати догмати віри. Філософські джерела християнської апологетики: елліністична філософія (II ст. до н. е. - II ст. н. е.); філософія Філона Александрійського: особистісне розуміння Бога; філософія стоїків: вчення про божественний Логос та формування християнського світогляду як системи моральних цінностей; вчення неоплатоніків. Християнська апологетика: Квінт Тертулліан: про несумісність філософії та християнського віровчення. Після Христа немає потреби у будь-якій філософії, а після Євангелія немає потреби в дослідженнях. Відкидаючи філософію Платона, Арістотеля, Епікура, Емпедокла, Геракліта - проголошує філософів «патріархами еретизму»; поєднання плоті та душі; про несумісність віри та розуму - сила віри прямо пропорційна безглуздості положень, в які віриш. Патристика: вчення Аврелія Августина - симбіоз античних та християнських доктрин. Бог – центр філософського мислення, найвища сутність, тільки його існування витікає з власної природи, все інше з необхідністю існує лише завдяки божественній волі. Бог є причина існування будь-якого суцього, всіх його змін, не тільки створив світ, але й постійно його зберігає, продовжує його творити; душа у вченні Августина - самобутня субстанція; перевага душі над тілом; Августин Блаженний про пізнання : вчення про божественне проникнення в людське пізнання; віра і розум взаємно доповнюють одне одного: «Розумій, щоб міг вірити, віруй, щоб розуміти» - положення відповідне духові християнства; проблематики часу: час є мірою руху та змін, властивих усім «створеним» конкретним речам; минуле пов'язане з людською пам'яттю, майбутнє полягає в надії; тільки Бог раз і назавжди поєднує теперішнє з минулим і майбутнім. Концепція єдності людської і божественної історії. Християнський містицизм у вченнях Іоанна Богослова, Василя Великого, Григорія Нисського (православна традиція), а також у Бернара Клевроського, Джованні Бонавентури (католицька традиція), які є «отцями церкви» і авторитетами віровчення. Схоластика: Тома Аквінський - нова модель ортодоксальної християнської філософії на основі вчення Арістотеля: єдність віри і розуму; вчення про буття; п'ять доведень буття

Божого; креаціонізм; християнська антропологія та гносеологія, етичне вчення, соціальні погляди. Томізм і неотомізм. Е.Жильсон, Ж.Марітен, Й.Бохенський та ін. Християнський екзистенціалізм Габрієля Марселя - вираз сучасного теоцентризму. Основні постулати теоцентризму - головні принципи християнського віровчення, що приймають у релігійній філософії і теології форму провідних настанов: супранатуралізм, сотеріологізм, ревелаяціонізм, креаціонізм, антропоцентризм, провіденціалізм, символізм. Сучасна католицька теологія: екуменічний характер, плюралізм течій, багатоплановість проблем. Оновлення соціального вчення католицизму. Тенденції та риси, пошуки прогресивних шляхів розвитку, традиціоналізм і модернізм, шляхи і форми оновлення католицької філософії.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

Основними завданнями вивчення дисципліни «Теоцентрична філософія» є: навчити студентів аналізувати релігійні та філософські погляди і концепції, спонукати їх до самостійної роботи з джерелами, оволодіти філософським способом мислення. Студент має оперувати поняттями, обґрунтовувати нові думки, критикувати хибні судження, розкривати зв'язки між явищами, виявляти і аналізувати суперечності.

Відповідно до вимог освітньо-професійної програми студенти повинні знати: основний зміст усіх розділів дисципліни «Теоцентрична філософія», її напрямки, основні твори сучасних авторів та коментарі до них; принципи християнського віровчення; вміти: зіставляти протилежні філософські погляди і концепції, а також виробити самостійний стиль мислення, формувати власну позицію, застосовувати здобуті знання, аналізуючи сучасні проблеми та історичні тенденції.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
		Лек.	Практ.	Лаб.	Конс.	Сам. роб.	Контр. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Систематизований виклад, обґрунтування і захист християнського віровчення в середньовіччі							
Тема 1. Основні принципи християнського віровчення	4	2				4	
Тема 2. Християнська апологетика і патристика	4		2				
Тема 3. Вчення Томи Аквінського - нова модель ортодоксальної християнської філософії	12	2	2		2	8	
Разом за змістовим модулем 1	20	4	4		2	12	
Змістовий модуль 2. Основні постулат сучасного теоцентризму							
Тема 4. Неотомізм. Е.Жильсон, Ж.Марітен	20	2	2		2	10	
Тема 5. Християнський екзистенціалізм Габрієля Марселя - вираз сучасного теоцентризму.	20	2	2		2	14	
Тема 6. Основні постулати теоцентризму	20	2	4			20	

Тема 7. Сучасна католицька теологія: екуменічний характер, плюралізм течій, багатоплановість проблем.	20	2	2			16	
Тема 8. Шляхи і форми оновлення католицької філософії.	20	2	2		2	10	
Разом за змістовим модулем 2							
Всього:	120	14	16		8	82	

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

№	Тема	Кількість годин
1.	Теологія як «наука про Бога»: систематизований виклад, обґрунтування і захист християнського віровчення; філософія - сфера знання, що покликана доказами розуму пояснювати догмати віри. Філософія Філона Александрійського Квінт Тертулліан про несумісність філософії та християнського віровчення	8
2	Патристика: вчення Аврелія Августина - симбіоз античних та християнських доктрин.	12
3	Філософія Ф.Аквінського та її подальші трансформації	10
4	Християнський містицизм у вченнях Іоанна Богослова, Василя Великого, Григорія Нисського (православна традиція), а також у Бернара Клевроського, Джованні Бонавентури (католицька традиція), які є «отцями церкви» і авторитетами віровчення.	14
5	Католицька філософія. Неотомізм – офіційна доктрина католицької Церкви. Онтологія, гносеологія та антропологія неотомізму.	12
6	Основні напрямки неотомізму: <i>традиціоналістський</i> : В.Каспер, Й.Ратцінгер; Г.Урс фон Бальтазар - Лувенська школа: Д.Мерсь'є, Ф. ван Стейєнберген, де Вульф; <i>екзистенціальний неотомізм</i> : Ж.Марітен, Е.Жильсон, Ю.Бохенський Ф.Коплстон, Ю.Клубертанц, С.Свежавський, Сертінльянш; <i>трансцендентальний неотомізм</i> : - Пуллахська школа: Емеріх Корет, Карл Ранер, Де Фрід, Зіверд Оверхаге.	16
7	Сучасна католицька теологія. Тенденція – спрямованість на відтворення першооснов християнського віровчення. Характеристики: екуменічний характер, плюралізм течій, багатоплановість проблем. Основні напрями сучасної католицької філософії. Пошуки прогресивних шляхів розвитку. Традиціоналізм і модернізм. Шляхи і форми оновлення католицької філософії.	10
	Всього:	82

6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Підсумковий контроль знань відбувається у вигляді усного іспиту

складається з 2-х змістовних модулів і не передбачає виконання індивідуального завдання.

Оцінювання за формами контролю:

Поточний контроль(мах = 40 балів)								Модульний контроль (мах = 60 балів)		
Модуль 1								Модуль 2		
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2			МКР 1	МКР 2	Всього
Т. 1	Т. 2	Т. 3	Т. 4	Т. 5	Т. 6	Т. 7	Т. 8	30	30	100
5	5	5	5	5	5	5	5			

Виконання модульних робіт відбувається в письмовій формі і передбачає, що студент:

- аналізує теоретичні питання і дає вичерпні відповіді на них;
- логічно і послідовно викладає матеріал;
- обґрунтовує філософські напрями і концепції та пов'язує їх із сьогоденням.

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 -74	D	Задовільно	
60 - 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Не зараховано (з можливістю повторного складання)

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

- Августин Аврелий. Исповедь. М., 1991.
- Гайденко В., Смирнов Г. О предмете религиозной философии //Общественные науки и современность.- 1996. - №1. – С.85 – 96.
- Иванова И.И. Религиозная философия. – Бишкек, 2001.
- Кузмицкас Б. Философские концепции католического модернизма. – Вильнюс, 1982.
- Мак- Грат А. Введение в христианское богословие.- Одесса, 1998.

- Надурак В. Релігійна філософія Навч. пос. Івано-Франківськ, вид. Прикарпатського нац. ун-ту ім. В.Стефаніка, 2011. -135 с.
- Основные направления религиозной философии // Основы религиоведения. -М., 1994. – Раз. III.
- Римский В.П., Климова С.М. Статус религиозной философии: обзор дискуссии // Религиоведение. – 2007.- №4.- С.157 – 169.
- Трефилов В. А. Надконфессиональная синкретическая религиозная философия // Основы религиоведения: Учеб., М.: Высш. шк., 2005, Глава XVII . с. 364-381. Иванов А. В., Фотиева И. В., Шишин М. Ю.
- Человек восходящий: философский и научный синтез «Живой Этики»: [монография] — Барнаул: Алтайский дом печати, 2012. — 512 с.
- Чертков А.Б. Православная философия и современность.- Рига, 1989.
- Булгаков С.Н. Свет невечерний: Созерцания и умозрения. М., 1994.
- Антонов К.М. Религиозный опыт, творчество и догмат в русской мысли начала XX века // Религиоведение. -2007. - №3. – С.128- 142.
- Антропов В.В. Проблемы этики в американской теологии «смерти Бога» //Религиоведение. -2004. - №4. - С.76 -90.
- Догматическое богословие. М., 1991,
- Доучена : автореф. дис. на здобуття наук.ступеня канд. філо-
- Красотин Е.П. Взгляды архиепископа Иннокентия (Борисова) на соотношение философия и религии с позиций «теистического рационализма» // Религиоведение. -2007. - №3. – С.142 -148.
- Левит И.В. Об отношении современного православия к эволюционной теории //Религиоведение. – 2005. - №3. – С.152 -157.
- Лосский В.Н. Очерк мистического богословия восточной церкви.-М. : Изд-во Духовной литературы, 2001. - 304 с.
- Овсиенко Ф.Г. Сфера изысканий религиоведения и теологии и специфика постижения ими рассматриваемых объектов // Религиоведение. – 2004. – №2. – С.116-130.
- Потапчук В.И. Религиозность как основа общественного единства (социально-философские идеи С.Л.Франка) // Религиоведение. -2007.- №1. –С.133- 141.
- Простяков С.С. Идея провиденциализма в протестантской диалектической теологии //Религиоведение.- 2009.- №3. – С.107- 114.
- Силантьева М.В. Экзистенциальная диалектика Н.А.Бердяева в соотношении философии, религии и культуры //Религиоведение. -2005. -№1.-С.80-88.
- Флоренский П.А. Догматизм и догматика //Сочинения в 4-х т. – Т.1. –М., 1994.
- Хоружий С. С. Диптих безмолвия. Аскетическое учение о человеке в богословском и философском освещении. (Написан в 1978.) — М., Центр психологии и психотерапии, 1991.- 136 с.
- Хоружий С. С. Опыты из русской духовной традиции. — М.: Изд-во Парад, 2005. - 448 с.
- Хоружий С. С. Очерки синергийной антропологии. — М.: Институт философии, теологии и истории св. Фомы, 2005. - 408 с.
- Хоружий С. С. После перерыва. Пути русской философии. — СПб.: Алетейя, 1994.
- Хоружий С. С. Синергия. Проблемы аскетики и мистики Православия. — М., 1995.
- Хоружий С. С. Философия и аскеза. — Нью-Йорк, 1999.
- Щипкова Т.Н. Секуляризация как проблемное поле христианской теологии XX века // Религиоведение. – 2004. – №2. – С.80- 92.

8. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Антропологічна проблема в неотомізмі (Е.Корет, К.Ранер).
2. В.Гайденко, В.Смирнов «Про предмет релігійної філософії».
3. В.Римський, С.Климова «Статус релігійної філософії: огляд дискусії».
4. Витоки православної філософії ХХ ст. - ХХІст.
5. Д.Судзукі «Лекції по дзен-буддизму».
6. Деміфологізація християнського вчення в працях Р.Бультмана.
7. Діалектична філософія К.Барта.
8. Екзистенціалізм і релігійна філософія.
9. Загальні риси католицької філософії.
10. Загальні риси православної філософії.
11. І.Зізіулас «Буття та інакшість».
12. І.Зізіулас «Буття як спілкування».
13. І.Шевців «Християнська Україна».
14. Ідеї гуманізму в вітчизняній православної філософії.
15. Конфесійна та неконфесійна релігійна філософія, їх особливості.
16. Криза традиційної релігійної філософії та спроби її оновлення.
17. М.Бердяєв про нову релігійну свідомість.
18. Основні ідеї „ліберальної теології”.
19. Основні принципи релігійної філософії.
20. Основні тенденції неотомізму.
21. Основні філософсько-релігійні ідеї в працях представників української діаспори.
22. Особливості оновлення ортодоксального християнства.
23. Особливості релігійно-філософської гносеології.
24. Особливості соціальної доктрини католицизму.
25. Особливості сучасної буддистської філософії.
26. Сучасна мусульманська філософія.
27. П.Тілліх «Динаміка віри».
28. Проблема Бога в протестантській філософії.
29. Проблема сенсу життя в російській релігійній філософії.
30. Проблема співвідношення філософії і теології.
31. Протестантська філософія ХХ-ХХІ ст.
32. Протестантська філософія: основні тенденції.
33. Релігійна та секулярна форми екзистенціалізму.
34. Релігійна філософія ХХ -ХХІ ст.: традиціоналізм і спроба оновлення.
35. С.Ярмусь «Досвід віри українця».
36. Сакралізація та секуляризація в католицькій філософії.
37. Соціальна філософія католицизму в пошуках прогресивних шляхів розвитку.
38. Співвідношення філософії релігії і релігійної філософії.
39. Сутність релігійно-філософської онтології.
40. Сучасна релігійна свідомість, її риси.
41. Сучасний етап розвитку християнської філософії, її принципи, тенденції, риси.
42. Теологія як одна із форм прояву релігійної свідомості.
44. Філософський смисл ідеї богошукання.